

SLOVENSKO PREDSEDOVANJE
EU IN VZPOSTAVLJANJE
ZMOGLJIVOSTI ZA IZVAJANJE
OPERACIJ EVOP – OBOROŽITEV
IN OPREMA, OBRAMBNI TRG IN
INDUSTRIJA TER RAZISKAVE IN
RAZVOJ

SLOVENIAN EU COUNCIL
PRESIDENCY AND THE
ESTABLISHING OF CAPABILITIES
FOR THE IMPLEMENTATION
OF ESDP OPERATIONS –
ARMAMENT AND EQUIPMENT,
DEFENCE MARKET AND
INDUSTRY AS WELL AS
RESEARCH AND DEVELOPMENT

.....
P O V Z E T E K

Predsedovanje na področju Evropske obrambne agencije je potekalo v okviru mandata za področje Evropske varnostne in obrambne politike (EVOP). Prednostne zahteve so v zadostni meri odražale tako ambicije Slovenije kakor tudi potrebe EU na tem področju. Mandat predsedovanja je bil večinoma uresničen, Slovenija pa je pustila pečat, še posebej na področju vključevanja

malih in srednjih podjetij v evropske obrambne industrijske in tehnološke osnove

K L J U Č N E B E S E D E

Zmogljivost, oborožitev, obrambna industrija, evropska obrambna tehnološka in industrijska osnova, Evropska obrambna agencija, mala in srednja podjetja.

A B S T R A C T

The presidency in the European Defence Agency field was included in the mandate of the ESDP (European Security and Defence Policy). Priority requirements sufficiently reflected Slovenia's ambitions and EU needs in this field. The presidency plan was by and large realised, and Slovenia left its imprint particularly in the inclusion of small and medium enterprises in the European Defence Technological and Industrial Base.

K E Y W O R D S

Capability, armament, defence industry, European Defence Technological and Industrial Base, European Defence Agency, small and medium enterprises.

U V O D

V sklepih solunskega vrha, junija 2003, je bilo med drugim zapisano, da se oblikuje posebna delovna skupina, ki bo pripravila potrebne podlage za vzpostavitev medvladne agencije za področje razvoja obrambnih zmogljivosti, raziskav, nabav in oborožitve. S tem se je začelo formalno razvijati področje zmogljivosti za uresničevanje EVOP. Predsedujoče države Svetu EU so tako dobile novo zadolžitev. Tudi Slovenija je bila ena izmed držav, ki so imele med predsedovanjem to nalogo.

Evropska obrambna agencija (EDA – European Defence Agency) je bila ustanovljena s Skupnim ukrepom 12. julija 2004, članice so postale vse države EU razen Danske, ki ne sodeluje pri EVOP. Poslanstvo EDA je bilo opredeljeno v Skupnem ukrepu 2004/551/CFSP 12. julija 2004, ki je agencijo pooblastil, da

podpira Svet in države članice pri trudu za izboljšanje obrambnih zmogljivosti EU na področju kriznega upravljanja in razvoja EVOP tudi v prihodnje¹.

Agencija deluje skladno z določili iz skupnega ukrepa in pod pristojnostjo ter političnim nadzorom Sveta, ki mu poroča in od katerega dobiva praviloma letne usmeritve za svoje delo. Vodja agencije je generalni sekretar/visoki predstavnik za Skupno zunanjo in varnostno politiko (SZVP). Vodja agencije² je odgovoren za splošno organizacijo in delovanje agencije, ki jo operativno vodi izvršni vodja agencije³.

Namen in vlogo agencije je v splošnem mogoče strniti v te vsebine:

- razvoj zmogljivosti na področju obrambe,
- vzpodbujanje in krepitev sodelovanja v okviru oboroževanja,
- krepitev in preoblikovanje evropske obrambnotehnološke in industrijske osnove ter obrambnega trga in
- sodelovanje na področju raziskav in tehnologije.

Agencija pri uresničevanju teh vsebin ni popolnoma samostojna. V procesu pridobivanja zmogljivosti sodelujejo:

- EDA,
- EUMC (EU Military Committee) in EUMS (EU Military Staff) ter
- Evropska komisija s pristojnostmi, ki so povezane s prenosom tehnologij in delovanjem obrambnega trga.

Za uresničevanje svojih pristojnosti ima agencija posebne organizacijske oblike, direktorate. To so direktorat za zmogljivosti, za raziskave in tehnologijo, za oborožitev ter za trg in industrijo. Evropska komisija sodeluje v procesih prek direktij. Posebno mesto in vloga pa pripadata tudi EUMC in EUMS.

V tem prispevku bomo predstavili predvsem predsedovanje znotraj dejavnosti EDA.

POLOŽAJ IN VLOGA EDA ZNOTRAJ OBRAMBNIH ZMOGLJIVOSTI

Osrednje težišče delovanja agencije je vzpostavljanje zmogljivosti za izvajanje EVOP⁴. EDA je zato oblikovala zmogljivostno naravnano organizacijsko strukturo, pri kateri:

¹ COUNCIL JOINT ACTION 2004/551/CFSP of 12 July 2004 on the establishment of the European Defence Agency, Article 2, Official Journal of the European Union L 245/17, 17. 7. 2004.

² Sedanji vodja agencije je Javier Solana.

³ Sedanji izvršni vodja agencije je Alexander Weis.

⁴ Zagotavljanje zmogljivosti je celota aktivnosti na različnih področjih, in sicer od raziskav in tehnologije do razvoja, standardizacije, oblikovanja, preizkušanja, akvizicije, rabe, nadgradenj in razgradnje sredstev, ob upoštevanju konceptov in doktrin ter potrebnem usposabljanju in zagotavljanju operativne pripravljenosti.

- *direktorat za zmogljivosti* prek posebej oblikovanih orodij (npr. Načrt za razvoj zmogljivosti) usklajuje in usmerja oblikovanje novih zmogljivosti;
- *direktorat za raziskave in tehnologijo* oblikuje in vodi kooperativne projekte R&T (Research and Technology) in oblikuje ključna evropska področja R&T;
- *direktorat za industrijo in trg* vodi delo na področju evropske obrambne industrije in obrambnega trga;
- *direktorat za oborožitev* usklajuje dejavnosti znotraj oborožitvenih projektov ter opredeljuje zahteve in tehnične lastnosti bodočih zmogljivosti.

Shema 1: Organizacijska struktura Evropske obrambne agencije

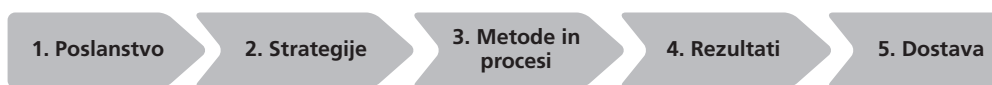
Matrika pridobivanja zmogljivosti znotraj EDA

Zmogljivostna matrika delovanja agencije⁵ nam prikazuje ključne subjekte in procese, ki potekajo znotraj pridobivanja zmogljivosti. V središču matrike sta CDP in IDT. CDP – Capability Development Process oz. proces razvoja zmogljivosti je temeljno gibalno, ki bo še v tem letu dokončno opredelilo t. i. Načrt razvoja zmogljivosti. IDT – Integrated Development Team oz. združene skupine za razvoj deluje znotraj direktorata za zmogljivosti (opredeljenih je šest ključnih področij). V okviru IDT delujejo projektne skupine. IDT je opredeljen kot trajna struktura, medtem ko je število

⁵ Več o tem na www.eda.europa.eu/reference.aspx.

projektnih skupin odvisno od konkretnih dejavnosti. Okoli navedenega jedra so nanizani posamezni direktorati agencije. Direktorat za zmogljivosti je na vodoravni ravni, saj je njegova naloga doseganje sinergije različnih naporov in dejavnosti v okviru drugih direktorats. Rezultati na vodoravni ravni so projekti in pobude, na navpični pa politika, strategija ter projekti in pobude.

Če bi hoteli navedene dejavnosti logično urediti in povezati, bi morale biti zaporedje na premici dejavnosti tako:

1. *Poslanstvo*: izboljšanje obrambnih zmogljivosti EU na področju EVOP.
2. *Strategije*: agencija trenutno izvaja strategijo za področje EDTIB – European Defence Technological and Industrial Base, medtem ko je strategija za področje R&T še v pripravi. Med strateške dokumente spada tudi CDP, ki pa je bolj strateško orodje kot pa prava strategija.
3. *Metode in procesi*: opredeljuje jih CDP s ključnimi metodami in procesi za vzpostavljanje novih zmogljivosti (vsebine so opredeljevanje primanjkljajev, bodoči trendi in opredelitev kooperativnih priložnosti).
4. *Rezultati*: opredeljen nabor kooperativnih priložnosti ter preoblikovanje in nadaljnji razvoj razvojnih in proizvodnih potencialov, delujočih na skupnem evropskem trgu obrambnih proizvodov.
5. *Dostava*: predstavitev rezultatov (raziskave, študije izvedljivosti, zmogljivosti *na ključ* ...)

Posebej pomembna je tudi vloga agencije pri usklajevanju med različnimi ključnimi subjekti t. i. »stakeholders«, ki se vključujejo v pripravo zmogljivosti. Glavni subjekti so predvsem Evropska komisija, EUMC in EUMS ter Združenje evropske obrambne industrije (ASD – AeroSpace and Defence Industries Association of Europe⁶). Sem spadajo tudi t. i. »tretje strani«, to so Nato, OCCAR (Organisme conjoint de cooperation en matiere d'armement) oz. Organizacija za sodelovanje na področju oborožitve in države s podpisanim administrativnim sporazumom (Norveška).

⁶ Glej www.asd-europe.org.

DEJAVNOSTI AGENCIJE MED SLOVENSKIM PREDSEDOVANJEM

Predsedujoča država se neposredno in posredno vključuje v dejavnosti, povezane z delom agencije. Neposredno povsod, kjer se vsebine nanašajo na pristojnosti in delo institucionalnih teles. Ta so predvsem Svet za splošne zadeve in zunanje odnose (GAERC – General Affairs and External Relations Council), Odbor stalnih predstavnikov (CoreperII-Committee of Permanent Representatives) za področje EVOP⁷, Politični vojaški odbor (PSC – Political and Security Committee), Političnovojaška skupina (PMG – Political-Military Group), Skupina svetovalcev za zunanje odnose (RELEX – Group of Counsellor for External Relations), Vojaški odbor EU (EU Military Committee) in Vojaški štab EU (EU Military Staff), še posebej v okviru Skupine za glavne cilje (HTF – Headline Goal Task Force). Posredno se predsedujoča država vključuje v delo teles in organov agencije, kot so usmerjevalni odbori in različni projekti, programske in v ta namen imenovane skupine.

Ključne dejavnosti agencije izhajajo iz usmeritev in delovnega načrta za tekoče leto. Program dela agencije obsega več področij, ki jih je mogoče strniti v štiri dele⁸, to so strategije in temeljni koncepti, projekti in programi, odnosi s tretjimi stranmi ter dejavnosti, povezane s pravnimi podlagami za delo agencije (skupni ukrep, kadrovska in finančna pravila ipd.).

Dejavnosti so bile večinoma opredeljene že julija 2007, ko je bilo opravljeno prvo branje delovnega načrta. Slovenija je takrat predlagala:

- oblikovanje novega skupnega investicijskega programa (JIP – Joint Investment Programme),
- izboljšanje sodelovanja z EUMC s pripravo bolj usklajenih poročil ter
- izboljšanje dejavnosti s t. i. tretjimi stranmi (Nato, Turčija ipd.).

Ključne dejavnosti v delovnem načrtu za 2008 so bile:

1. *Strategije in temeljni koncepti*: CDP in priprava t. i. »akcijskih sklepov«, priprava oborožitvene strategije, strategije R&T in izdelava poročila o uresničevanju strategije EDTIB.
2. *Projekti in programi*: novi skupni investicijski projekt (predlog Slovenije), delo na evropskem obrambnem trgu (EDEM – European Equipment

⁷ Coreper I se ukvarja s splošnimi in pravnimi zadevami.

⁸ EDA Work Programme 2008, www.eda.europa.eu/reference.aspx.

Defence Market), izdelava osnutka koncepta NEC – Network Enabled Capabilities, programsko opredeljene zveze – Software Defined Radio (SDR), omrežno opredeljene zveze, strateški transporti, tretje strani v logistiki (osrednja letna konferenca v februarju), umestitev brez pilotnih letal v civilno urejen zračni prostor ter povečanje razpoložljivosti helikopterjev za operacije EVOP.

3. *Odnosi s tretjimi stranmi:* NATO, OCCAR, Države podpisnice pisma o nameri (LoI – Letter of Intent⁹).
4. *Pravne podlage za delo agencije:* nova ustavna pogodba in njen vpliv na uresničevanje Skupnega ukrepa.

OBLIKOVANJE IN IZVAJANJE KLJUČNIH VSEBIN MED PREDSEDOVANJEM

Predsedujoča država skladno z določili iz skupnega ukrepa sodeluje pri obravnavi predvsem teh vsebin:

- letno in polletno poročilo o delu agencije,
- finančni načrt,
- delovni načrt,
- vsi projekti tipa A¹⁰ ter
- izvajanje in dopolnjevanje skupnega ukrepa in drugih aktov agencije, npr. finančna in kadrovska pravila.

V okviru mandata za predsedovanje pa so bile za področje EVOP¹¹ izpostavljene vsebine:

- zagotavljanje podpore aktivnostim EDA,
- krepitev EDTIB,
- nadaljevanje dela s pripravo podlag za omrežno omogočene zmogljivosti (NEC) ter
- dokončanje načrta za razvoj zmogljivosti.

Prvi dokument, izdelan v osnutku že leta 2006, je bil Program predsedovanja. Program je zajemal štiri glavna programska področja. V delu, ki se je navezovalo na zmogljivosti, so bile opredeljene vsebine:

⁹ Glej ISS Pariz, Chaillot Paper št. 63, avgust 2003.

¹⁰ Projekti tipa A so programi, v katerih sodelujejo vse države ali večina od njih (imajo tudi možnost, da ne sodelujejo). V projektih tipa B, ki imajo tudi možnost vključitve, sodelujejo dve ali več držav.

¹¹ Portuguese Presidency Report on European Security and Defence Policy, DGE VII - DGE IX, 16426/07, on 14. december, European Council, aneks 35–39.

- evropska obrambna strategija za področje raziskav in tehnologije,
- pregled ključnih obrambnih tehnologij in priprava prvega predloga za skupne dejavnosti,
- pregled temeljnih evropskih obrambnih industrijskih potencialov,
- oblikovanje centrov odličnosti,
- priprava prvega predloga Načrta za razvoj zmogljivosti,
- vzpostavitev baze podatkov o obrambnih projektih,
- priprava podlag za izvajanje sodelovalnih projektov,
- priprava osnutka koncepta za omrežno omogočene zmogljivosti za operacije EVOP,
- delo na projektu programsko nastavljivih radijskih naprav,
- izvajanje prvega skupnega investicijskega projekta Zaščita sil,
- priprava novega JIP glede inovativnih konceptov in pojavljajočih se tehnologij.

Na podlagi programa predsedovanja so bili pripravljene tudi vsi drugi dokumenti. Najprej so bili izdelani t. i. načrti za izvedbo (dosjeji)¹² oz. »Road Map«. Oblikovanje in vodenje dosjejev se je končalo decembra 2007. Največja vrednost dosjejev je bila sistematična urejenost obravnavanih vsebin in pomoč prestolnici, da poenostavljeno in hitro pregleda vsebino. Dosjejem so nato sledili akcijski načrti oz. »Battle plan«, ki pa jih za področje agencije ni bilo mogoče izdelati. Izdelani so bili za področje »obrambnega paketa«, njihov nosilec pa ni bilo Ministrstvo za obrambo¹³. Končna oblika dosjejev EDA je nastala iz predloga dosjejev, ki so bili pripravljene do junija 2007. Ta predlog je vseboval osem dosjejev in je bil bolj kot pravi pregled dosjejev predvsem nekakšna inventura tega, kar je treba in pomembno uresničiti med predsedovanjem¹⁴. Zadnja verzija dosjejev za »področje EDA« je vsebovala samo dva. Prvi je bil za področje Skupnega ukrepa (revizija, izvajanje in poročanje) in drugi za področje strategij, konceptov in projektov.

¹² Dosjeji so bili v začetku oblikovani in vodeni precej različno. Temeljni razlog za to je bil, da se zadeve med posameznimi stebri precej razlikujejo oz. da se delo na področju npr. priprave zakonodajnih podlag bistveno razlikuje od vsebin, povezanih npr. z izvajanjem vojaških operacij. Zgodaj jeseni 2007 so bile zadrege rešene z opredelitvijo enotnega obrazca za izdelavo dosjeja.

¹³ Pristopa »Road Map« in »Battle plan« sta bila prenesena iz izkušenj Danske, ki pa glede na zakonske omejitve ne sodeluje v aktivnostih EVOP, niti ni članica EDA.

¹⁴ V zvezi s tem smo tako že julija 2007 v okviru priprave novega delovnega načrta predlagali oblikovanje novega skupnega investicijskega programa (JIP), izboljšanje sodelovanja z EUMC s pripravo bolj usklajenih poročil ter izboljšanje aktivnosti s t. i. tretjimi stranmi (NATO, Turčija ipd.).

Prvi dosje: *Skupni ukrep – pregled, izvajanje in poročanje*

1. Pregled

Skupni ukrep zahteva v 27. členu pregled njegovega izvajanja v treh letih od sprejetja. Čeprav si nihče ni upal vnaprej napovedati, kako se bo pregled končal, je obstajala utemeljena domneva, da bi se lahko odprlo obdobje triletnega finančnega okvira, ki bi ga bilo treba pripraviti skladno s skupnim ukrepom¹⁵. Če predlog za finančni okvir tudi leta 2007 ne bi dobil podpore, kar se je tudi zgodilo, bi lahko med slovenskim predsedovanjem prišlo do potrebe po spreminjanju/dopolnitvi skupnega ukrepa.

2. Izvajanje

Izvajanje skupnega ukrepa pomeni uresničevanje funkcionalnih nalog agencije. V letu se je agencija usmerjala v čim večjo *dodano vrednost* in pripravo zadnjega dela strateških podlag.

3. Poročanje

Agencija skladno s skupnim ukrepom o svojem delu poroča na ravni usmerjevalnih odborov ter enkrat na leto, maja, v okviru Sveta. Predhodno poročilo za letno poročanje obravnava PSC. Poročila so precej tehnična, vendar pomenijo politično verifikacijo preteklih, pa tudi prihodnjih dejavnosti. Največja težava prvega dosjeja je bila možnost revizije skupnega ukrepa. Čeprav so bili izpolnjeni vsi pogoji, da se to zgodi (predvsem vprašanje triletnega finančnega okvira), je prevladal skupni interes in so bili zapisani sklepi glede izvajanj dosjeja dovolj pragmatični in sprejemljivi.

Drugi dosje: *Strategije, koncepti in projekti*

Dosje je bil namenjen spremljanju dejavnosti agencije in izvedbeni ravni. Pri tem velja za raven strategij, konceptov in projektov splošno pravilo, da bi naj bila predsedujoča država *čim bolj prva med enakimi* oz. da naj bi izvajala t. i. »peer pressure«.

1. Strategije

V okviru strategij sta v tem času nastajali dve novi strategiji, strategija za oborožitev in strategija za R&T¹⁶. Edina vzpostavljena strategija EDTIB pa

¹⁵ Skupni ukrep zahteva s členom 4.4, da Svet vsaka tri leta in s soglasjem sprejme finančni okvir agencije za naslednja tri leta. Leta 2005 je bil sprejet sklep, da se finančni okvir ne pripravi, ker ni bilo vseh pogojev za to, v letu 2006 pa ni bilo doseženega soglasja o višini sredstev.

¹⁶ Za obe strategiji sta bili oblikovani posebni skupini. Pri pripravi oborožitvene strategije sodelujejo vse države, pri strategiji R&T pa zgolj manjše število. Med njimi je tudi Slovenija.

je bila v svojem delu opredeljena kot glavni dogodek predsedovanja na tem področju.

2. Koncepti

V pripravi je bil koncept NEC¹⁷. Oblikovana je bila posebna *referenčna skupina*. V skupini je bila prek EUMC zastopana tudi predsedujoča država. Posredovano je bilo vmesno poročilo, osnutek koncepta bo gotov jeseni 2008.

3. Projekti:

- *nov skupen investicijski projekt*: oblikovan je bil JIP – Joint Investment Program oz. ICET – Inovativni koncepti in pojavljajoče se tehnologije, sprejet je bil maja na usmerjevalnem sestanku. Slovenija se je odločila za sodelovanje;
- *delo na evropskem obrambnem trgu oz. EDEM – European Equipment Defence Market*: poročilo je bilo izdelano po prvem letu izvajanja strategije, sprejeti so bili tudi sklepi za vzpostavitev kriterijev za ocenjevanje uspešnosti v prihodnje;
- *programsko opredeljene zveze oz. SDR – Software Defined Radio*: nadaljevalo se je delo projektne skupine. Slovenija ni sodelovala;
- *strateški transporti*: Slovenija je sodelovala pri delu posebne delovne skupine. Na nacionalni ravni so pokrite srednjeročne potrebe;
- *tretje strani v logistiki*: februarja je potekala osrednja letna konferenca. Slovenija je sodelovala na konferenci, vendar na nacionalni ravni trenutno še nima izdelanih stališč glede možnosti in potreb v prihodnosti;
- *umestitev brez pilotnih letal v civilno urejen zračni prostor (UAV)*: agencija je sklicala nekaj usklajevalnih sestankov, da bi predstavila priprave posebnega poslovnega primera;
- *povečanje razpoložljivosti helikopterjev za operacije EVOP*: izdelan je bil vprašalnik. Agencija je začela z usklajevanjem dejavnosti z ustreznimi skupinami znotraj NATO/CNAD. Pripravljajo se podlage za področje usposabljanja, standardizacije in vzdrževanja ter nadgradenj.

Med našim predsedovanjem je prišlo tudi do prve obravnave dveh direktiv iz okvira t. i. *obrambne paketa*, ki ga je pripravila Evropska komisija. Za direktivo o transferjih znotraj EU ali DICT – Directive on Inter Community Transfers je bilo najprej odgovorno ministrstvo za gospodarstvo ob sodelovanju zunanjega

¹⁷ NEC – Network Enabled Capability oz. omrežno omogočene zmogljivosti.

in obrambnega ministrstva. Obravnavo direktive o obrambnem naročanju pa je vodilo finančno ministrstvo ob sodelovanju obrambnega. Obe direktivi sta za obrambno področje pomembni in se navezujeta na delo agencije. Agencija si je zelo prizadevala biti vsaj posredno vključena v obravnavo, vendar to ni bilo mogoče. Zato je bilo dogovorjeno, da bo Slovenija prek kontaktnih oseb, odgovornih za obravnavo obeh direktiv, agenciji posredovala ključne informacije glede poteka in vsebine obravnave obeh aktov. Agenciji je prestolnica posredovala zgolj dve informaciji, od tega eno z veliko zamudo in *nejasnim* poročilom o stanju.

Posebna oblika dela je bilo sopedredovanje zmogljivostni skupini EU-NATO. V tej skupini so predstavniki EU v PMG. Vsebinsko pripravljajo večinoma predstavniki EDA iz EU, iz Nata pa skupine CNAD¹⁸ (Konferenca nacionalnih oborožitvenih direktorjev).

Skupna ocena dejavnosti v okviru obeh dosjejev:

Dosežki:

- večina ciljev je bila dosežena,
- ni bilo večjih spodrsaljajev,
- oblikovan je bil drugi skupni investicijski program ICET, ki ga je predlagala Slovenija,
- izvedba okrogle mize na temo EDTIB in SME je bila organizacijsko in vsebinsko uspešna,
- več držav nas je že med predsedovanjem prosilo za posredovanje izkušenj (predvsem Češka, Madžarska in Belgija).

Pomanjkljivosti:

- slabo poznavanje področja zmogljivosti v okviru slovenskega Stalnega predstavništva,
- edini resnični kooperativni odnos je bil vzpostavljen s predsedujočim v HTF,
- sestanki in priprave so bili za področje zmogljivosti zelo površni ali pa jih sploh ni bilo,
- ni bilo usmeritev,

¹⁸ Skupina se izmenično sestaja na sedežu Nata in EU, običajno štiri- do petkrat med predsedovanjem, obravnava pa vsebine s področja zmogljivosti.

- sopedredovanje MO pri obravnavi obrambnega paketa je bilo neopazno, obveščanje EDA o poteku razprave pa prepozno in strokovno šibko,
- velika heterogenost področja je zahtevala preveč sogovornikov, npr. iz MO direktorat za logistiko, direktorat za obrambno politiko, obveščevalno-varnostno službo, Generalštab, od drugod pa predvsem MZZ in Stalno predstavništvo pri Natu,
- neelastičnost za pobude in predloge. Slovenija se ni odzvala na pobudo agencije, da bi pod okriljem slovenskega predsedovanja začela razvijati koncept pravil obnašanja na področju obrambe in okolja¹⁹,
- težave pri pridobitvi gradiv (in njihovo podajanje med Sekretariatom in agencijo) se niso končale. Prizadevanja, da bi gradiva za obrnavo državam dostavili v razumnih rokih, so se v večini primerov izgubila med elektronsko in drugo pošto²⁰,
- neustrezna kadrovska sestava doma in v Bruslju. Za vso področje je bil v Bruslju pristojen en človek, v drugih državah so za to zadolženi najmanj štirje predstavniki,
- pisanje tedenskih, mesečnih in drugih poročil je predstavljalo veliko breme brez dodane vrednosti.

OKROGLA MIZA EDTIB TER SME

Dogodek, ki je potekal od 11. do 13. junija, je bil razdeljen v dva dela: okroglo mizo in industrijski dan.

Okrogla miza se je dolgo in skrbno pripravljala. Največji izziv je bila opredelitev vprašanj za razpravo in pridobitev ustreznih moderatorjev ter načrtno izbrane skupine.

Glede vprašanj za razpravo smo zaradi njihove občutljivosti in zaradi izoginitve ponavljanju razprav, ki so bile že opravljene, opravili kar tri kroge usklajevanj, najprej doma in nato v Bruslju. Ključni sogovorniki so bili predstavniki Evropske komisije, EDA in ASD, dodatno pa smo se posvetovali še s Francijo,

¹⁹ Šlo je za idejo ureditve problematike obrambnih proizvodov v vsem življenjskem ciklu in pri tem uporabo civilnih standardov, ki so na voljo (npr. ISO 14001). Problematika je izjemno pereča in povsem nerešena. Ne glede na to, da bi agencija pri tem pomagala in da bi večina dejavnosti potekala med francoskim predsedovanjem, je naša prestolnica, ki je predsedovanje razglasila kot zeleno predsedovanje, tej pobudi odrekla vsako mogočo podporo.

²⁰ Eden od razlogov zavlačevanja je tudi nikoli objavljena, vendar znana, vojna med agencijo in EUMC/MS. Ker imata obe strani skupno, vendar v posameznih primerih ne povsem razmejeno/opredeljeno odgovornost, gradiv za obrnavo ne posredujeta do zadnjega trenutka. Drugi razlog za pozno dostavo je tudi ta, da se odzivi držav zaradi pomanjkanja časa za pripravo odgovorov nato omejujejo na minimum.

ki je organizirala nadaljevanje razprave julija in septembra 2008.

Za uvodni del okrogle mize so bila oblikovana ta izhodišča:

- sedanje stanje na področju EDTIB,
- močen in konkurenčen EDTIB, kaj je mogoče storiti na nacionalni in evropski ravni,
- kako imajo lahko SME korist v dobaviteljskih verigah.

V I. panelu *Vladni pogled na EDTIB in SME* je bila temeljna točka razprave vladna odgovornost za vključitev SME v EDTIB.

Vprašanja so bila:

- kakšne so vloge, če je vlada investitor, kupec, uporabnik in regulator,
- ali lahko vlade dosežejo, da bo obrambno področje privlačno za SME,
- ali imajo države brez primarne industrije posebno odgovornost za SME,
- ali obstajajo možnosti, da bi lahko vlade SME olajšale dostop do razpisnih in pogodbenih procesov.

V II. panelu *Industrijski pogled na EDTIB in SME* je bila temeljna točka razprave vloga sistemskih povezovalcev²¹ v verigi dobaviteljev.

Vprašanja so bila:

- kako olajšati dostop SME do razpisnih in pogodbenih procesov ter opredeliti vlogo EBB1 in EBB2²² pri tem,
- kako prilagoditi SME poslovni model za doseg zdravega in konkurenčnega EDTIB,
- vloga SME pri doseganju razpoložljivosti in vzdržljivosti vzdrževanja, drugih podpornih storitev ter varnost dobav.

Okrogla miza je bila namenjena tako vladnim kot nevladnim predstavnikom, uspeli pa smo privabiti tudi predstavnike iz akademskih krogov. Skupno število udeležencev je preseglo število 100, kar je ob dejstvu, da so bili v večini tujci, visoka številka.

Dogodek se je nadaljeval še naslednji dan s t. i. industrijskim dnevom na Inštitutu Jožefa Štefana. Od domačih so se poleg gostitelja predstavili predstavniki slovenske tehnološke in raziskovalne agencije, nato pa še predstavnik EDA za področje industrije in trga ter ASD. Ob koncu dogodka smo obiskali še podjetje Fotona in Iskra Sistemi. Zadnji del dogodka je odlično dopolnil delavnice in je bil zelo koristen za vse udeležence.

²¹ Izraz sistemski povezovalci je prevod angl. izraza system integrators, ki opredeljuje korporacije, kot so EADS, BAE, THALES ipd.

²² EBB1 in EBB2 sta elektronska portala za obrambne nabave znotraj EDA, oba sta javno dostopna na spletnih straneh www.eda.europa.eu/ebbweb.

SKLEPI OKROGLE MIZE²³

V splošnem je bilo ugotovljeno, da se jasno kaže naraščanje zavedanja o pomembnosti SME na obrambnem področju. Vseeno pa število odprtih vprašanj presega število dobrih odgovorov. Prav tako je jasno, da ni ene same rešitve za integracijo SME v EDTIB. Odgovornost za krepitev EDTIB je skupna odgovornost vlad, industrije in SME.

Sklepi:

1. Za zagotovitev zdravega in konkurenčnega EDTIB, vključujoč SME, je bistveno povečati obseg vlaganja v raziskave in razvoj ter promoviranje nove tehnologije na sistematičen način. Področje raziskav in tehnologije zagotavlja razcvet vsega, kar sledi.
2. Nujni predpogoj za izrabo vseh potencialov in možnosti SME je čim zgodnejše odkritje zahtev glede bodočih obrambnih zmogljivosti. Zmogljivosti morajo biti skupno opredeljene in dolgoročne. V tem smislu so dejavnosti agencije v okviru CDP ključnega pomena. CDP bo povečal predvidljivost vojaških zahtev in s tem tudi stabilnost poslovnega okolja za SME.
3. Evropska unija si prizadeva za čimbolj učinkovit, enoten in dinamičen evropski obrambni trg ter odstranitev ovir za notranje transferje. Predlog zahtev Evropske komisije bo odpravil birokratske ovire. Obrambne nabave pa bodo ustvarile večjo konkurenčnost in poenotene okvire delovanja.
4. Ena od večjih težav, ki onemogočajo širšo in podjetnejšo vključevanje SME v EDTIB, je *poznati in biti prepoznaven*. Treba je izboljšati poznavanje trga in izboljšati dostop do njega (npr. poenostavitev in uskladitev postopkov, zniževanje vrednosti praga za razpise, jezik ipd.) ter se povezovati na evropski ravni. Povečanje jasnosti je odločilnega pomena.
5. Države EU morajo čimbolj redno in medsebojno delovati, da bi lahko SME postala prvorazreden dobavitelj. Pri tem je odločilnega pomena vloga standardizacije in upravljanja učinkovitega informacijskega omrežja. Model vključevanja SME v okvir aeronavtičnega sektorja je

²³ Sklepi okrogle mize so še vedno na MO in niso bili javno objavljeni. Zgoščenska z zbirom vseh vsebin, povezanih z dogodkom, prav tako še ni bila izdelana.

lahko dober primer za to. Vse te izkušnje se lahko proučujejo in nato izmenjujejo.

6. Novi kooperativni programi in projekti, ki vključujejo centre odličnosti in sposobnost na nacionalni in mednarodni ravni, lahko prav tako zagotovijo nove priložnosti za vključevanje SME.
7. Poseben primer predstavlja odnos med sistemskimi povezovalci in SME. Obe strani imata lahko od tega koristi. Povezovalci imajo lahko korist prek procesiranja visokih produkcijskih in tehnoloških standardov ter prevzeta deleža poslovnega tveganja.

Po drugi strani pa lahko SME pridobijo z dostopom do obrambnega trga in pridobivanjem potrebnih informacij. Zavedanje o ponudbi in možnostih partnerstva je bistvenega pomena in zagotovo najpomembnejši korak k oblikovanju poslovnega okolja na področju obrambe. V tem smislu je treba vzpostaviti ustrezne podatkovne baze in temelje za izmenjavo podatkov. Dodatno je treba zapisati še, da lahko ugotovimo, da bodo morali na naslednjih podobnih dogodkih več časa in pozornosti nameniti še vprašanju določanja posebnih sredstev R&T za področje SME (to v Sloveniji v bistvu že poteka), podobno kakor to poteka v okviru projektov JIP znotraj agencije. Prav tako pa bo treba na dnevni red postaviti tudi protidobave, pri čemer mora agencija presoditi, koliko in kakšna bo vloga protidobav pri bodočem razvoju EDTIB.

NAMESTO SKLEPA

Skupne ugotovitve bi bilo treba opredeliti glede na vsebino in kakovost programa in mandata, organizacijo in priprave, strokovnost in kompetentnost, motivacijo in nagrajevanje ter delovne razmere in drugo. Glede na to, da je bilo časa za oblikovanje prispevka zelo malo, je primerno predlagati, da se za potrebe natančnejše analize predsedovanja zagotovita dodaten čas in prostor. Analiza vseh razpoložljivih virov in anketa, ki bi zajela vse v ta projekt vključene posameznike, doma in v Bruslju, bi lahko bili temeljni za pridobitev uporabnih izkušenj ter objektivni zapis za prihodnje rodove.

VIRI

- Thessaloniki European Council, 19-20 June 2003: Presidency Conclusions, Agency in the field of defence capabilities, <http://www.greekembassy.org>.*
- COUNCIL JOINT ACTION 2004/551/CFSP of 12. July 2004 on the establishment of the European Defence Agency, Article 2, Official Journal of the European Union L 245/17, 17. 7. 2004.*

Portuguese Presidency Report on European Security and Defence Policy, DGE VII - DGE IX, 16426/07, on 14. december European Council.

Guide to the ESDP, www.rpfFrance-eu.org.

Burkard SCHMITT, The European Union and armaments, getting a big bang for the Euro, Chaillot Paper, n. 63 August 2003, Institute for Security Studies Paris.

EDA Work Programme 2008, www.eda.europa.eu/REFERENCE.aspx.

Priporočilo Komisije 2003/361/ES, Uradni list EU L124, 20. maj 2003.

Electronic Bulletin Board, www.eda.europa.eu/ebbweb, www.asd-europe.org, www.occar-ea.org.